

Nr 324

Av herr Arvidson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek.

I bilaga 10 till statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under punkt (314), *Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek*, till diskussion upptagit frågan om ersättning åt översättare för den utlåning av till svenska översatta böcker som sker genom biblioteken. Översatta böcker har hittills inte varit ersättningsberättigade. Styrelsen för Sveriges författarfond hade i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 hemställt, att för detta ändamål skulle utgå ett belopp, beräknat efter ett öre per utlånad volym; då utlåningen beräknas uppgå till 20 000 000 volymer, skulle för ändamålet erfordras ett anslag på 200 000 kronor. Enligt styrelsens förslag skulle hela detta belopp tas i anspråk för stipendier, premier, understöd och pensioner åt översättare. I sitt yttrande över denna hemställan avstyrker statskontoret framställningen och hänvisar till att stöd åt översättare kan utgå ur författarfondens kollektiva del. Med anledning härav har styrelsen för Sveriges författarfond beretts tillfälle till ett uttalande rörande denna möjlighet; styrelsen hävdar, att medel ur fonden endast kan utgå till sådana upphovsmän, vilkas böcker är ersättningsberättigade. Departementschefen ansluter sig till denna synpunkt och avvisar sålunda den av statskontoret föreslagna lösningen. Emellertid har departementschefen "i rådande läge" inte ansett sig kunna föreslå en sådan utgiftsökning som ett bifall till styrelsens framställning skulle innebära.

Frågan om ersättning också till översättare för utlåning av deras verk genom biblioteken har regelbundet aktualiserats under de senaste årens riksdagar dels genom framställningar från styrelsen för Sveriges författarfond, dels genom motioner. Enda resultatet hittills har varit en rekommendation från statsutskottet till Kungl. Maj:t att i samband med anslagsavvägningarna pröva, om utrymme på riksstaten framdeles kunde beredas för detta ändamål.

Problemet kan emellertid inte få betraktas enbart ur statsfinansiella synpunkter. Enligt 4 § i lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk liksom enligt 4 § i Förslag till Lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (proposition 1960:17) tillerkänns översättaren upphovsrätt till sin översättning. Översättaren

har samma rätt till sin översättning som en författare har till sitt verk. Denna rätt inkluderar i själva verket också rätten till ersättning för utlåningen genom biblioteken. Det är här fråga om ersättning för utförda tjänster. Översättaren har alltså samma anspråk på att få bibliotek ersättning som en originalförfattare har.

Även kulturella skäl talar för dessa anspråk. Vårt folk läser översättningar i lika hög grad som svenska original. Ur konstnärliga och språkvårdande synpunkter är det därför av väsentlig betydelse, att översättningsverksamheten hålles på en hög nivå. En förutsättning härför är emellertid, att denna verksamhet ger tillfredsställande ekonomiskt utbyte. Så är emellertid inte fallet. Översättarna utgör en utpräglad låglönegrupp. Detta betyder, att rekryteringen av översättarkåren inte är tillfredsställande. De kvalificerade översättare, som trots allt finns och vilkas intressen företrädes av Svenska översättarförbundet, har att dragas med ekonomiska bekymmer för dagen och för morgondagen, deras timförtjänst är mycket låg, de saknar helt ekonomisk trygghet, vid sjukdom och arbetslöshet står de blottställda. Det råder i många fall osäkerhet och nöd också bland kvalificerade översättare. Den ifrågasatta bibliotek ersättningen för översatta böcker skulle i icke oväsentlig grad råda bot på dessa missförhållanden.

Styrelsen för Sveriges författarfond har inte räknat med någon bibliotek ersättning åt den utländske författare, vars till svenska översatta verk utlånas. Internationell lagstiftning har inte kommit så långt att detta är erforderligt eller ens görligt. Under sådana förhållanden kan samma ersättning som för svenska originalverk inte utgå för översatta verk. Rimligt synes vara, att halv bibliotek ersättning utgår för översättningar. Styrelsen för Sveriges författarfond har emellertid nöjt sig med att föreslå en bibliotek ersättning av ett öre när det gäller översatta verk. Ehuru denna ersättning förefaller oss knapp, ansluter vi oss till detta förslag. Vi ansluter oss också till förslaget, att hela denna ersättning går till den kollektiva delen av författarfonden för utdelning till översättare i form av stipendier, premier, understöd och pensioner.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen i enlighet med äskande från styrelsen för Sveriges författarfond för budgetåret 1960/61 anslår 200 000 kronor i form av förslagsanslag att, räknat efter ett öre per utlånad volym, utgå till översättare för utlåning av deras verk genom bibliotek.

Stockholm den 27 januari 1960

Stellan Arvidson

Margit Vinge

Jean Braconier